

Månadsbrev till Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby

Påskdagen, den 5 april 2015

Kära systrar och bröder,

Tror vi det vi har hört vittnena berätta för oss i natt? Om vi har svårt att riktigt ta in det, svårt att helhjärtat kunna tro, är vi långt ifrån ensamma. Jesu egna lärjungar trodde inte vad de hörde. Från det att några börjar tala om att de sett den döde Jesus levande, tills dess att påskens glädje bryter ut i deras liv, genomgår de åtskilliga faser: förvirring, fruktan, förnekelse, villrådighet, otro...

Att Jesus, som de sett dö på ett kors och begravas i klippan, skulle uppstå från de döda, fanns inte i hans lärjungars föreställningsvärld. Det låg utanför det tänkbaras kategori. Annars kunde man ju tycka att eftersom Jesus upprepade gånger, och mycket uttryckligt, sagt att han skulle lida, dö och uppstå på den tredje dagen, borde deras reaktion när de nåddes av nyheten om hans uppståndelse åtminstone ha varit: "Ja, visst! Det var ju det han sa. Hur kunde vi glömma?" Men nej, inte ett spår av något sådant.

Deras sätt att reagera när kvinnorna kommer springande med nyheten om att de sett Jesus levande och uppstånden visar att deras tro verkligen hade dött med Jesus. Och när tron är död är det som att vi inte längre minns – vi minns inte vad vi varit med om, vad vi hört och sett, vad som en gång var så levande för oss. Istället avfärdar vi dem som försöker övertyga oss så som lärjungarna avfärdade kvinnornas berättelse: "De tyckte att det bara var prat."¹ De var så blinda och döva att Jesus tvingas förebrå dem: "Är ni så tröga till att tro?"²

Inte ens de mest entusiastiska vittnen tycks kunna uppväcka en livslös tro. Om Gud har dött för oss, är det bara den Uppståndne själv som kan återge oss Gud. Utan ett personligt möte med den Uppståndne Jesus kan vi bli religiöst bildade, vi kan till och med bli mystiker – men vi kan inte bli *kristna*. Vi kan ha föreställningar om själens odödlighet, men inte en fast tro på de dödas uppståndelse. Utan påsken finns ingen kristen tro. Ingen kyrka. Ingen visshet. Vi skulle fortfarande kunna ta vara på en hel del av det Jesus sagt, men hans budskap blir då bara vägledande så länge vi uppfattar det som relevant. Vårt eget omdöme blir den sista instansen.

*

När uppståndelsen inträffar visar det sig hur lite hans lärjungar egentligen hade förstått, och hur vag deras tro var, innan denna omvälvande händelse. Och det trots att de vandrat med honom, sett honom göra under, hört honom undervisa på ett sätt som de aldrig tidigare hört någon undervisa. Jesus hade talat om sig själv som Gud och Guds son, men ingenstans i evangelierna möter uttryck för hur lärjungarna vänder sig till Jesus i

¹ Luk 24:11.

² Luk 24:25.

tillbedjan. Inte förrän efter uppståndelsen: "... de grep om hans fötter och hyllade honom."³ Och senare: "När de fick se honom där föll de ner och hyllade honom..."⁴ Först när Tomas fått röra vid den uppståndnes sårmärken ger han den bekännelse som den unga kyrkan skulle göra till sin: "Min Herre och min Gud."⁵

*

Det är uppståndelsen som bekräftar legitimiteten i alla de anspråk som Jesus gjort. Och det är uppståndelsen som övertygar om att han är själva *närvaron* av den levande Guden, som nu bekräftat sitt urgamla namn: den som "leder ner i dödsriket och räddar därifrån".⁶ Det är påsken som får lärjungarna att för första gången vända sig i åkallan till Jesus med det namn som Gamla testamentet reserverar för den ende Guden: *Jahve, Kyrios, Herren*. Ljuset från uppståndelsen strömmar nu in i deras biblar, och de läser skrifterna som de aldrig tidigare gjort. Plötsligt ser de hur Jesus är närvarande på varje sida. Utan uppståndelsen, ingen *lectio divina!* Med Jesu egna ord efter sin uppståndelse: "allt måste uppfyllas som står skrivet om mig i Moses lag, hos profeterna och i psalmerna".⁷ Han visste att han själv var skrifternas huvudperson, men det är först efter hans uppståndelse som vi i samma ljus läser profetior som Jesajas femtiotredje kapitel och psalmer som den sextonde i Psaltaren. I den senare heter det:

Jag har alltid Herren inför mig,
när han står vid min sida vacklar jag inte.
Därför gläds mitt hjärta och jublar,
min kropp är i trygghet,
ty du lämnar mig inte åt dödsriket,
du låter inte din trogne se graven.
Du visar mig vägen till liv,
hos dig finns glädjens fullhet,
ständig ljuvlighet i din högra hand.⁸

Du lämnar mig inte åt dödsriket, du låter inte din trogne se graven heter det profetiskt i denna psalm. Nu hör vi hur dessa ord ur den sextonde psalmen, som vi varje torsdag ber i vårt completorium, är profetia om Kristi uppståndelse. Det unika med Jesu uppståndelse var ju inte det faktum att han uppstod – Bibeln innehåller åtskilliga skildringar av människor som återvänt från de döda. Färskast i minne har vi händelserna i Betania strax innan påsk – det vi firade på Lasaroslördagen – när Lasaros uppväcktes efter att ha varit död i fyra dagar. Vad var skillnaden mellan Lasaros uppståndelse och Jesu uppståndelse? För Lasaros, liksom för andra som kallades åter till livet, innebar uppväckelsen inte att de aldrig mer skulle dö. När Jesus uppstår är han den första människan som för alltid lämnar död och förgänglighet bakom sig. Därför heter det: *Du låter inte din trogne se graven*. Eller som när denna psaltarpsalm citeras i Apostlagärningarna: "du ska inte låta din helige möta förgängelsen."⁹ Han är "den

³ Matt 28:9.

⁴ 28:17.

⁵ Joh 20:28.

⁶ 1 Sam 2:6.

⁷ Luk 24:44.

⁸ Ps 16:8-11.

⁹ Apg 13:35.

förstfödde från de döda”. Kristi uppståndelse är utan jämförelse genom att han en gång för alla överskridit den mest omutliga av alla gränser: döden. Med Kristi påsk har övergången skett från en eon till en annan. En port har öppnats för människan in till Guds eviga liv, till en gemenskap som för alltid är undantagen döden. När Jesus uppstår kommer han inte från dödsriket; han kommer från livets värld, från den Gud som är livets källa. Dödsriket har han slutgiltigt lämnat bakom sig.

*

Vi har under de dagar som ligger bakom – De tre heliga påskdagarna – följt Jesus på hans lidandes väg. I torsdags, när kvällen blev sen, efter att han inför påskmåltiden förvånat oss med att tvätta våra fötter, gjorde vi vårt bästa för att vaka med honom när han vandrat över Kidronbäcken till Olivberget för att där brottas med Faderns vilja. Men till sist somnade vi. Han var den ende som den natten inte lät sig avtrubbas av sömnen. I trädgården Getsemane, skedde Sonens *offertorium*: det var där han tog emot kalken ur Faderns hand, frambar sig själv att bli ett offer för världens synd. Det var där han sa det ja som han fått av Fadern och nu gav tillbaka till Fadern. Tidigt dagen därpå följde vi tvekande folkhopen när han föstes fram genom gatorna utmed *Via Dolorosa*, smärtornas väg. Vi såg honom falla under korsets tyngd. En gång. Två gånger. Tre gånger. Och insåg hur många gånger vi själva fallit: *Fräls oss från det tredje syndafallet, det som heter förtvivlan*¹⁰, bad vi under vår korsvandring. Vi hörde hammarslagen när soldaterna naglade fast honom vid träet, hörde hans egna rop från korset, också det allra sista: *Det är fullbordat*. Vi såg honom begravas. Vi gick själva till graven med våra frågor och vår förvirring. Där har vi väntat i tomheten, blickat in i meningslösheten, känt kölden av den intighet som infinner sig när Gud är död.

Efter att ha hört några med upprymda röster berätta att de sett honom, har vi på nytt begett oss till graven – och funnit den tom. Vi har sett mörkret skingrat av de ljus vi burit i våra egna händer. Vi har hört ropet i natten – *Kristus är uppstånden!* – och låtit våra egna röster förenas med ropet.

Vad mer behöver vi se? ”Varför står ni och ser mot himlen?” säger änglarna till lärjungarna efter Jesu himmelfärd. Orden har en djupare innebörd: Efter Kristi uppståndelse finns inget mer att se. Inget mer att vänta. Inga större upplevelser att söka. De ord vi möter i Bibelns avslutning – ”Döden skall inte finnas mer” – väntar inte längre på sin uppfyllelse – de beseglades när Jesus uppstod från de döda. Vi väntar inget ytterligare. Uppståndelsen är uppfyllelsen av psaltarpsalmens ord om ”ständig ljuvlighet i din högra hand”.

Men hör inte dessa ord – ”Döden skall inte finnas mer” – till tidens slut? Och fortsätter vi inte att dö och begrava våra döda även efter Kristi påsk? Jo, det är sant, och samtidigt är det sant att när Kristus uppstod från den oåterkalleliga döden, då nedtrampade han döden. Tidens slut har därmed inträffat. Domen har gått över världen. Redan när Jesus på korset ropade sitt ”Det är fullbordat”, var ”denna världens härskare ... dömd.”¹¹ Uppståndelsen utgjorde intyget. Det vi ännu väntar är bara den slutliga bekräftelsen på det som *har* skett: segern över döden och denna tidsålders slut.

¹⁰ Nionde stationen i Paul Claudels *Korsets väg*.

¹¹ Joh 16:11.

*

Låt oss minnas hur den Stora veckan började: vad var det Jesus gjorde dagarna efter sitt intåg i Jerusalem? Han talade med sina lärjungar om tidens slut. Vi tänker inte alltid på att de långa talen om Kristi ankomst och den slutliga domen hör hemma under den vecka när Jesus går sitt lidande till mötes. Det är ingen tillfällighet. I Människosönens dagar, säger Jesus, ska det vara som när "blixten flamar till och lyser upp hela himlen".¹² Samuel Rubenson påminde oss i en predikan vid kyrkoårets slut, och senare en artikel i Pilgrim,¹³ hur denna beskrivning har förbluffande likheter med just det som sker vid Jesu uppståndelse. Matteus berättar: "Då blev det ett kraftigt jordskalv, ty Herrens ängel steg ner från himlen och kom och rullade undan stenen och satte sig på den. Hans utseende var som blixten och hans kläder vita som snö."¹⁴ Än mer apokalyptisk är beskrivningen av vad som sker när Jesus ger upp andan: "jorden skakade och klipporna rämnade, och gravarna öppnade sig. Många kroppar av avlidna heliga uppväcktes, och efter hans uppståndelse lämnade de sina gravar och gick in i den heliga staden och kunde ses av många."¹⁵ Skildringen har starka eskatologiska drag, den är som en scen från framtiden och tidens slut.

Vad säger det oss? Finns det ett hemlighetsfullt samband mellan Kristi uppståndelse och Kristi ankomst vid tidens slut? Sammanfaller de i själva verket? Finner vi därmed de säkraste svaren på våra frågor om tidens slut, och vår oro inför framtiden, vid den tomma graven? Att Kristi påsk var den definitiva domen över ondskan var en självklar slutsats bland apostlarna. Samme Johannes som låter Jesus säga "denna världens härskare är nu dömd", skriver i sitt första brev: "Guds son har uppenbarats för att utplåna djävulens verk."¹⁶ Och i sitt stora uppståndelsekapitel, det femtonde i Första Korinthierbrevet, sammanför Paulus Jesu uppståndelse och alla dödas slutliga uppståndelse: Kristus har uppstått "som den förste av de avlidna".¹⁷

Påskskeendet är ett eskatologiskt skeende: han som ska komma åter är genom sin uppståndelse redan närvarande i sin kyrka. Helt och fullt närvarande! Det vi väntar är inte längre höljt i ett apokalyptiskt dunkel. Som Jesus uttrycker det till sina lärjungar: "Ännu en kort tid, sedan ser världen mig inte längre, men ni skall se mig, eftersom jag lever och ni kommer att leva."¹⁸ Eller med de berömda orden i Matteusevangeliets epilog: "jag är med er alla dagar till tidens slut."¹⁹ Jesu ord säger oss att "tidens slut" inte kommer att innebära något nytt för dem som tror. Det är uppståndelsen som gör att vi inte bara talar om Jesus som någon som *var*, utan någon som *är*. Han är nu, i sin egen person, närvarande hos mitt ibland oss. Och i sin person är han den levande Gudens närvaro! Eller uttryckt från vårt perspektiv med Bibelns ord: vi sitter *nu* med honom på Faderns högra sida, "lever ett osynligt liv tillsammans med Kristus hos Gud".²⁰ Platsen på Faderns högra sida i himlen, är inte en rumslig plats någonstans fjärran i kosmos. Gud

¹² Luk 17:24.

¹³ Pilgrim nr 4/2014.

¹⁴ Matt 28:2-3.

¹⁵ Matt 27:51-54

¹⁶ 1 Joh 3:8

¹⁷ 1 Kor 15:20.

¹⁸ Joh 14:19.

¹⁹ Matt 28:20

²⁰ Kol 3:3.

befinner sig inte i ett rum vid sidan av andra rum. Som Joseph Ratzinger uttrycker det: "Hans närvaro är inte rumslig utan gudomlig. Att 'sitta på Faderns högra sida' betyder att ha del i Guds överskridande av rummet."²¹

Om det som ska komma i djupaste mening redan har skett, om vi fått del i det vi ännu väntar, då behöver vi inte stå frågande, inte vara rädda, inte ängsligt undra vad som ska ske i framtiden. Allt vi behöver göra är att slå följe med kvinnorna till graven. Och i natt har Paulus pekat på sambandet mellan Kristi grav och vår egen grav. "Vet ni då inte att alla vi som har döpts in i Kristus Jesus också har blivit döpt in i hans död?"²² Vår dopgrav är Kristi grav, den tomma graven ur vilken han uppstått, och vi med honom. Ett enda är nu nödvändigt: Håll fast vid ditt dop! Det är din påsk. I dopet har du nått tidens slut. Du har trätt ut ur den linjära tiden och därmed lagt din död bakom dig. Hur vågar jag tro det? Måltiden! På andra sidan dopet väntar himmelrikets måltid, den eukaristiska festen, en måltid som hör till nästa eon, och låter oss bli ögonvittnen till det som har skett – och det som ännu inte har skett. Den måltid i vilken vi stiger upp till himlen, till platsen som väntar oss på andra sidan Kristi ankomst – och på andra sidan vårt dop – bekräftelsen på att denna världens härskare nu är dömd, och att Guds rike har brutit igenom i ljus, kraft och härlighet.

*

Herren har verkligen uppstått, och han har visat sig för Simon! Nej, det är inte den tomma graven i sig som är bekräftelsen på att uppståndelsen skett, utan att Jesus har visat sig på så övertygande att den unga kyrkans vittnen aldrig förmår tala oengagerat, förstrött och distanserat om Jesu uppståndelse. De vittnar med brinnande övertygelse. Vi kan inte "bevisa" uppståndelsen i den mening vi vanligen talar om "bevis". Det vi kan bevisa är den övertygelse med vilken den unga kyrkans vittnen säger: *Han har visat sig!*

Och han försätter att visa sig. Därför är den tidiga kyrkans bekännelse också vår. Men det är en *trons* bekännelse. Jesus visar sig – i tro faller vi ned och hyllar honom. Tycker vi inte att han visar sig för oss så som vi önskade, kan vi just nu ta emot honom genom tron. "Saliga de som inte har sett, men ändå tror", säger Jesus.²³ Vad betyder det? När det heter att "tron ger oss visshet om det vi inte kan se",²⁴ säger det oss att tron är mer än en försiktig aning – en sådan skulle vi knappast kalla "visshet". Det är allt annat än en "aning" Paulus ger uttryck för när han utbrister: "Men nu *har* Kristus uppstått från de döda, som den förste av de avlidna."²⁵ Den uppståndne Kristus är själv trons objekt. Så som den levande Gudens närvaro i världen *är* han vår tro – den som skänker oss tron genom att visa sig för oss, och som fortsätter att visa sig för oss *genom* tron.

Och varför visar han sig för sina lärjungar? När profeten Daniel i en syn sett Människosönens ankomst i härlighet, hur "makt, ära och herravälde"²⁶ gavs åt honom,

²¹ Joseph Ratzinger, Jesus från Nasaret, del II, s 223.

²² Rom 6:3.

²³ Joh 20:29.

²⁴ Heb 11:1.

²⁵ 1 Kor 15:20.

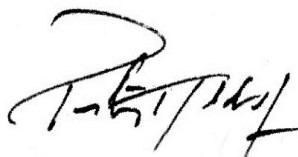
²⁶ Dan 7:14.

säger han: "Men allt detta behöll jag för mig själv."²⁷ Även Jesus hade ibland sagt till människor som upplevt hans undergörande kraft: "Säg ingenting till någon."²⁸ Men när han efter sin uppståndelse visar sig, går det inte att ta miste på varför han gör det: "Så som Fadern har sänt mig, sänder jag er", hör vi Jesus säga hos Johannes.²⁹ Hos Lukas: "Ni skall vittna om allt detta."³⁰ Och hos Matteus: "Gå därför ut."³¹

Han visar sig för lärjungarna för att de ska *vittna* om honom som uppstånden! Den omedelbara, och frånkomliga, följderna av att Kristus har uppstått från de döda och visat sig kallar vi med ett ord: *mission*. Här finns inget utrymme för missförstånd. Syftet med att Jesus visar sig är den mission som grundar kyrkan. Det är också denna mission som är skillnaden mellan Paulus avgörande möte med den uppståndne Kristus på vägen till Damaskus, och hans övriga mystiska och karismatiska upplevelser. Utanför Damaskus hör Paulus Jesus säga: "Jag har visat mig för dig för att utse dig till ... vittne om vad du har sett av mig och vad du kommer att se av mig i framtiden."³² Och det är för det vittnesbördets skull som Jesus andas på sina lärjungar på påskdagens kväll och säger: "Ta emot helige Ande."³³ Mission i tjänst för världen fullbordar det kristna lärjungaskapet.

Kära systrar och bröder, nu har vi på nytt firat påsken, Kristi uppståndelse och vår egen. Hans dop och vårt dop. Efter att han visast sig för oss sänder han oss att vara hans vittnen i världen, en doft av liv till liv, ett levande påskbrev som förkunnar för allt skapat: *Kristus är uppstånden!*

Er förbundne,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'P. H. H.' or similar, written in a cursive style.

²⁷ Dan 7:28.

²⁸ Mark 1:44.

²⁹ Joh 20:21.

³⁰ Luk 24:48.

³¹ Matt 28:20.

³² Apg 26:16.

³³ Joh 20:22.